

Koliko časa ostanem tu, ne vem. Mislim, da v fronto ne pojdem več...«

Pa spet je pomislil: »Kaj poreko starši, ko prebero: »v fronto ne pojdem več.« — Ne, govoriti moram jasneje, naravnost povem, kakor je.

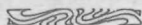
Vzel je tretji list.

Roka se je tresla, srce se je balo, a prave besede so se vendarle ena za drugo brale v pismu:

»Naznanim Vam, da sem ranjen v desno nogo. Odrezati so mi jo morali do kolena. Nahajam se v bolnišnici na Dunaju. Spodaj na dopisnici je natančen naslov. Vojska me je naučila spoštovati četrto božjo zapoved. Ljubi starši, odpustite mi! Sedaj vse lepo pozdravim in pričakujem Vašega pisma. Vaš Tonček.«

Pismo je prišlo na svoje mesto čez teden dni. Mati Trtnikova so ga prebrali in šli s predpasnikom preko oči; oče pa so pogledali proti križu v kotu, rekoč:

»Sedaj bo izkusil, kaj je trpljenje. Siromak!«
Kancijan.

Ob domačem koritu.

Izpod skale
spoke male
virček hladni
snuje se...

Dobra, dobra mamica so mi zaspali. Kaj bi ne, trudni dela dolgih, dolgih let.

Kolikokrat so oni mene spravljali počivat, pripravili mi vsakokrat mehko ležišče in me pokrižali vsakokrat.

Gnalo me je iz dalje domov, da zlati mamici povrnem to ljubav. In jih tudi jaz položim k večnemu počitku in jih pokrižam, kot so oni mene tolikrat.

V trenutju pa, ko se poslavljamo od svojih dragih ob njih slovesu od sveta, vstaja v našem duhu podoba njihovega življenja v mili svetlobi.

Tudi v moji duši so se v večernem mraku razvile slike, ki so se vrstile druga za drugo, kakor so se vršile v teku polstoletja tod.

Toda, kolika izprememba v teh letih!

Prejšnja pota so se zarastla, druga so drugod uglajena.

Kjer je prej rumenila zlata pšenica, ondi poganja sočna trava; kjer je rastlo prej nizko grmičje, je zdaj gozd vitkih smrek in košatih bukev. Občinski pašnik, kje pa ti? Kjer se je prej brezskrbno pasla goved, kjer je rajala pastirska otročad, ondi raste zdaj poljska zel. In vrt-sadovnjak, po imenu sem poznal vse orjaške hruške in jabolane. Ni jih več; prazen je njih prostor, ali pa kak šibak potomec zavzema njihovo mesto.

Tudi struge potokov in potočkov, ki se vijejo kot srebrne niti po preprogah pestrih travnikov ob vznožju griča našega domovanja, tudi te so semtertja drugačne kot pred leti. Toda eden, ta je pa le ostal, kot je bil nekdanje dni.

Izpod skale,
spoke male,
virček mali
snuje se . . .

Sicer so se povspele košatice v vitke smreke, in grmovje je zdaj hladen gaj okrog njega, toda on, prijatelj moj nekdanjih dni, on pa se ni izpremenil prav nič. Ni zrastel in ni se postaral. Noga mu je še čila kot osorej; glas mu je še mladosten kot pred pol stoletjem.

Mimo njega me je vodila pot v šole. Ljubko mi je žvrgolel: srečno pot! Kolikorkrat sem se vračal na rodno zemljo, on je bil prvi, ki me je pozdravljal: dobrodošel, prijatelj moj!

Mimo njega je vodila pot med svet. In ko se je že izgubil odmev materinega slovesa, je hladni virček žuborel vedno svoj: z Bogom in na svidenje!

In tako je bilo vselej, kadar sem se utegnil odtrgati od opraviil svojega poklica in se vrniti v sredo svojih dragih — vselej me je moj virček prvi prijazno pozdravil in se je zadnji pristrčno poslovil.

In danes stojim na griču, in doli od ceste gor mi zopet ta vir žubori. Priповедуje mi zgodbe mojih mladih dni do današnjega dne.

Priповедуje o Sitarjevem očetu. Smrekova debela so vozili v mesto, nazaj pa so prihajali s praznim vozom. »Dečko, le vsedi se na voz,« so dejali, »boš pa maševal zame, ko boš gospod.« In pritisnil sem se kot klôp na soro, četudi sem bil spočit od šolskih klopi in drugače

uren kot srnjak. Pri studencu sva se pa ločila; oče so krenili napajat konje, jaz sem jo drknil po griču gor.

In o Belščakovem stricu. Vozili so vsak teden vsaj enkrat, ako ne dvakrat, potovko v Ljubljano, in meni so pripeljali v Ljubljano vsakokrat hleba in kar je bilo še treba.

In to vse mimo mojega studenčka.

»Ne zabi jih,« mi šumlja studenček na uho, »ne zabi jih, Belščakovega strica!« In jaz jih ne pozabim, do smrti

Ob domačem koritu.

ne, četudi počivajo že lepo vrsto let gori pri sv. Ani v posvečeni zemlji.

In o očetu mojem pokojnem! Zaupno mi šepeta, kako jih je tolažil on, studenček, in kako potolažil, kadar jim ni šlo vse »po rožah«. Posodo v roko, pipico v usta, pa hajd k studencu, in on je pohladil njih bol in odnesel skrbi.

Tako snuje virček mojo in mojih zgodovino. Toda ne samo naše; kajti, ko še te ni skončal, začenja že drugo.

Glejte ju: dva mlada junaka sedita in slonita danes ob našem koritu.

Brvarjev Tinče in Potokarjev Jernejče sta.

Kamoli so tako bistro uprte njiju oči?

»Nad Laha gredo!«

Osemnajstletni mladeniči korakajo po cesti mimo studenca — morda zadnjikrat.

Tinče se smehlja pogumnim mladeničem, Jernejčetu je pa resno lice, kajti tam v gruči so junaki, ki so hodili z njim v šolo, četudi je bil on šele v prvi klopi ondaj, oni pa v zadnji. Sošolci so vendarle in, ako gredo oni danes na vojsko, pojde vsak čas tudi Jernejče, saj leta hitro teko.

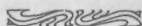
Danes je pa zapisal virček prvo poglavje te nove zgodovine.

Ko bosta današnja dečka ne več Tinče in Jernejče, ampak Valentin in Jernej, s sivo glavo in osmerimi križi na plečih, in ko bo današnja svetovna vojska njima samo še v spominu, takrat bo prvi in drugi sredi med mlajšimi in starejšimi poslušalci pričel svojo zgodovino znabiti takole:

»Dobro se še spominjam, tam pri »Košičevem koritu« sva sedela jaz in stari Brvar — no, takrat sva bila še otroka — ko so šli nad Laha. Hribarjev Joža je bil, pa Dolenčev Florijan, pa en Mlakarjev Maksel... drugi so šli pa še pred njimi, eni nad Rusa, drugi nad Srba... O, to so bili takrat čudni časi!«

Tako bosta govorila starčka, moj virček jima bo pa, še vedno mlad, kot mladostna priča vzbujal mladostne spomine, kot jih danes meni.

Ferd. Gregorec.

Dete sanja...

Dete sanja, da je v raju:
Perutničice ima,
kakor ptičica po zraku,
prosto semtertja vesla.

Čez doline in višine
krila brza je neso
k mamici, da bi odneslo
tudi njo s seboj v nebo.

Maksimov.

